

Sygn. akt IV CZ 102/15

POSTANOWIENIE

Dnia 16 marca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Władysław Pawlak

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z wniosku J. Ż.
przy uczestnictwie W. Ż., Ja. Ż., H. Ż. i A. S. o zniesienie współwłasności, dział
spadku i podział majątku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 16 marca 2016 r.,
zażalenia wnioskodawcy
na postanowienie Sądu Okręgowego w Ł.
z dnia 16 września 2015 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 24 sierpnia 2015 r. Sąd Okręgowy oddalił wniosek wnioskodawcy J. Ż. o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej od postanowienia tego Sądu z dnia 12 maja 2015 r., wydanego w sprawie o zniesienie współwłasności, dział spadku i podział majątku wspólnego. Sąd Okręgowy uznał, że wniosek nie zasługiwał na uwzględnienie, gdyż z przedstawionych przez skarżącego dokumentów wynika, iż ograniczając wydatki mógł zgromadzić niezbędne środki na uiszczenie opłaty od skargi w wysokości 1.000 zł, zwłaszcza, że postępowanie toczy się od 2011 r.

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 16 września 2015 r. Sąd odrzucił skargę kasacyjną wnioskodawcy wobec bezskutecznego upływu tygodniowego terminu do jej opłacenia.

W zażaleniu na to postanowienie wnioskodawca, kwestionując prawidłowość orzeczenia oddalającego wniosek o zwolnienie od opłaty sądowej od skargi, wniósł o przeprowadzenie jego kontroli przez Sąd Najwyższy oraz o jego zmianę przez zwolnienie w całości od obowiązku uiszczenia opłaty, a w konsekwencji o uchylenie postanowienia odrzucającego skargę i przyjęcie jej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Na postanowienie sądu drugiej instancji oddalające wniosek o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej zażalenie wprawdzie nie przysługuje, jednak takie orzeczenie może być przedmiotem kontroli Sądu Najwyższego na podstawie art. 380 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c., w ramach rozpoznania zażalenia na postanowienie odrzucające skargę kasacyjną na skutek nieuiszczenia należnej opłaty. Warunkiem takiej kontroli jest sformułowanie w zażaleniu wyraźnego wniosku (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2004, III CZ 71/04, niepubl., z dnia 3 marca 2005 r., II CZ 197/04, niepubl., z dnia 8 lipca 2005 r., II CZ 57/05, niepubl., z dnia 4 października 2006 r., I CZ 81/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 36 i z dnia 21 sierpnia 2014 r., IV CZ 43/14, niepubl.). Pomimo braku precyzji sformułowań, przyjęto, że zażalenie taki wniosek zawiera.

Zwolnienie z obowiązku ponoszenia kosztów sądowych jest instytucją o charakterze wyjątkowym. O braku możliwości uiszczenia ich w części lub w całości, uzasadniającym zwolnienie, można mówić jedynie wówczas gdy

uczestnik (strona) nie ma realnego wpływu na swoją sytuację materialną i rzeczywiście nie może ponieść tych kosztów bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i swojej rodziny. W orzecznictwie zwraca się uwagę, że osoba, która przygotowuje się do wystąpienia z wnioskiem w postępowaniu nieprocesowym lub nosi się z zamiarem wniesienia powództwa musi mieć świadomość wydatków związanych z planowanym przedsięwzięciem, a w konsekwencji powinna się do niego odpowiednio przygotować, także pod względem finansowym (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 października 1983 roku, I CZ 151/83, OSNC 1984, nr 5, poz. 82, z dnia 17 maja 2012 r., I CZ 55/12, niepubl. i z dnia 14 stycznia 2016 r., IV CZ 72/15, niepubl.).

Skarżący, inicjując jako wnioskodawca postępowanie sądowe, miał możliwość wcześniejszego przygotowania się do związanych z nim kosztów. Zważywszy, że postępowanie trwało od 2011 r., wnioskodawca mógł sukcesywnie gromadzić wymagane środki także w jego toku. Brak jest podstaw do zakwestionowania stanowiska Sądu, że skarżący, obiektywnie rzecz biorąc, pomimo osiągnięcia niskich dochodów, miał możliwość przygotowania środków potrzebnych do poniesienia na obecnym etapie postępowania kosztów opłaty sądowej od skargi kasacyjnej. Opłata w wysokości 1000 zł jest relatywnie niewysoka i nie przekracza miesięcznego dochodu wnioskodawcy. W zażaleniu skarżący nie powołał argumentów mogących przekonać o tym, że nie był w stanie bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i swojej rodziny uiścić tej opłaty. W konsekwencji, brak było podstaw do zakwestionowania postanowienia Sądu Okręgowego oddalającego wniosek o zwolnienie wnioskodawcy od opłaty od skargi kasacyjnej..

Nieuiszczenie opłaty stanowiło uzasadnioną przyczynę odrzucenia skargi. Z tego względu zażalenie podlegało oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

kc